

Skötsel- och bevarandeplan för naturreservatet Västra Alderängarna

Foto av Johan Selling, troligen vid förra sekelskiftet (enligt Romson 1991). På bilden ses rasbranten öster om Dynggrav med nipan Salunäbb (dubbelnipa, geologiskt unikt) i förgrunden och Alderänget i bakgrunden.

Innehåll

Administrativa data	3
Beskrivning av området.....	4
Geovetenskap	4
Biologi	6
Kulturhistoria	9
Jakt, fiske och övrigt friluftsliv	9
Infrastruktur.....	10
Källförteckning	10
Avvägningar mellan bevarandevärden.....	13
Syfte med naturreservatet	13
Prioritering mellan bevarandevärden	14
Skötselområden med bevarandemål och åtgärder.....	14
Skötselområde 1: Klapperstensfält	14
Skötselområde 2: Slätterängar och äldre ängsmarker	15
Skötselområde 3: Lövskog	17
Skötselområde 4: Vatten.....	17
Skötselområde 5: Friluftsliv och anläggningar	18
Skötselområde 6: Område för fri utveckling	18
Jakt och fiske	20
Dokumentation och uppföljning.....	20
Dokumentation	20
Uppföljning	21
Revidering av skötselplanen	21
Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder	22
Bilagor:.....	22

Beskrivningsdel

Administrativa data

Namn	Västra Alderängarna
NVR id	1113876
Natura 2000-beteckning	
Län	Dalarna
Kommun	Mora
Markslag enligt NAI Svefa och Skogsstyrelsen	
Tallskog	17 ha
Sumpskog	25 ha
Lövblandad barrskog	11 ha
Vatten	5 ha
Totalt	58 ha
Rättigheter	Jakträttigheter Östnor VVO Fiskerättigheter Dalälvens fvo
Bebyggelser och anläggningar	Slogbod, ängslador
Förvaltare	Mora kommun

Beskrivning av området

Geovetenskap

Alderängarna ligger vid en utvidgning av Österdalälvens älvplan på ca 165 m ö h. Naturområdet består av ett inlandsdelta med klapperstensfält, lövskogar, sumpskogar, sandåsar och gamla slättermarker. Här har ett flackt sand- och klapperstenområde utvecklats på älvens nivå, medan omgivningen reser sig brant och här utgörs av Moradeltats finare sandavlagringar. Områdets berggrund utgörs av sandsten. De varierande topografiska och hydrologiska förhållandena har starkt bidragit till områdets särprägel och dess specifika naturvärden. Vissa av de branta niporna präglas av solinstrålning och torka, medan bottenplanet är en labyrint av vattenvägar, källor och kärr i omväxling med torrare, grus- och klapperstensvallar. Österdalälven gör en 90-gradig böj vid Alderängarna och Dynggrav och där har, under vintrarna i århundraden och årtusenden, ansamlats mängder av issörja och isblock vid älvens utlopp, Alderängarna är sista forsen före Siljan. Dessa översvämningar har delvis i flera avseenden format Mora och var bebyggelsen ligger. Sandområdet kallas Morafältet och är ett av Nordens största och formrikaste isälvsdeltan, floddeltan och dynfält. Det avgränsas av meandrar och den framträdande Bonäslinjen, en strandlinje bildad vid Fornsiljan (Nordiska Ministerrådet 2001). Själva Alderängarna vid älven består däremot av sten, klappersten. Här avsattes nämligen det grövsta materialet vid isavsmältningen. Kombinationen av klappersten och sand är det som utmärker Alderängarna mer än något annat. Mest unikt ur biologisk synpunkt är klapperstensområdet. Själva rännorna i klapperstensbädden är formade av isdämningserosion och flera av dem fungerar än idag genom underjordisk dränering och källflöden.

Bild ur Länsstyrelsens inventeringsrapport från 1976. Observera hur isen eroderat hela mynningen av älven ner mot Dynggrav.

Alderängarnas särprägel med klappersten som det en gång såg ut. Den öppna marken skapad genom erosion av vatten och is sedan årtusenden. Foto: Bengt Oldhammer

Islossning på klapperstensmarken under 1980-talet. Buskar och ris fryser fast i isen och slits sedan loss. Foto: Bengt Oldhammer

Länk till geologret på SGU:s hemsida. Där finns information om bland annat jordarter och berggrund. <http://www.sgugeologret.se/GeoLagret/?&site=DefaultUser>

Biologi

Vegetation och flora

Alderängarnas fenomenala artrikedom beror på att ett stort antal biotoper finns på liten yta: ängar, sumpskog, klappersten, åar, älv, myr, blandskog av många olika slag, lövskog, källdrog, sandnivor. Dessutom är skogen luckig, olikåldrig och med död ved i olika form. När dessa miljöer ligger i ett mosaikartat landskap uppstår kantzoner, ekotoner, som ökar artrikedomen ytterligare. Vid Alderängarna går det att finna ett tiotal busk- och trädarter intill varandra, vilket är synnerligen ovanligt i dagens landskap. När alla klapperstensmarker var öppna vid Alderängarna fanns det otroliga mängder av fjällnejlika och kattfot. Sedan några årtionden är utvecklingen den att kattfot och fjällnejlika minskar då raggmossan breder ut sig. Sedan följer ljung och slutligen tallskog. Klapperstensmarkerna har en ymnig blomprakt och särskilt märks fjällnejlika som ofta besöks av svävfluglik dagsvärmare som står stilla i luften framför blomman likt en kolibri. Andra växter är kattfot, käringtand, ängsvädd, knägräs, fjällarv och brokiris. När solen ligger på blir lokalklimatet mycket varmt, stenarna magasineras också värme. Bombmurklan växer på sandmark i fuktig miljö intill granar. Arten har hittills förgäves eftersökts i västra delen vid källorna som hyser exakt rätt miljö. För övrigt när det gäller svamp kan nämnas Dan Broströms sammanställningar som omfattar cirka 300 arter och varieteter (bilaga 3). Flera arter har koppling till gran. Bengt Oldhammer besökte Västra Alderängarna 2013 och observerade då liten spiklav *Calicium parvum* (rikligt), älvfräken och mindre mörkborre som är en naturskogsindikator och vanligen ersatt med större mörkborre i skogsbrukat landskap. I sydvästra delen av nipan återfanns också garnlav, gammelgranslav och knärot.

Skogstillstånd

Skogarna i området är ännu inte helt enhetligt slutna. Det finns gläntor av olika slag som en följd av gamla slätterängar, vattendrag, lokar, avverkningar och vägar. Sådana skogar med gläntor var förr legio i skogslandskapet, men idag är det täta, jämnåriga skogar nästan överallt. Det finns flera rödlistade fjärilar i luckig blandskog med barr och högvuxen asp, däribland svartfläckig högstjärt, mindre träfjäril. Om tall och gran tillåts bli gamla och lavbehängda kan de i bästa fall utgöra hemvist för någon eller några av våra allra mest sällsynta fjärilar, t ex barrskogslavfly och barrskogsfjällfly. Arternas ekologi och utbredning diskuteras av Eliasson (2013). Han nämner särskilt vikten av gammal skog som ligger på låg höjd över havet där temperaturen är bättre, så som är fallet vid Alderängarna, i jämförelse med de mer nordligt och högt belägna taigamiljöerna i Mora. I området är gammal skog sällsynt men finns vid källorna samt i vissa sluttningar. På sikt

blir skogen gammal i niporna och därovan. Skötsel krävs dock eftersom skogen ovanför niporna håller på att bli alltför tät.

Även många skalbaggar trivs i äldre skog, mycket beroende på om det finns skoglig kontinuitet och hur omgivande landskap ser ut. I allmänhet har kulturmarker för dålig kontinuitet på arter som kräver naturskogsartade bestånd av olika slag. På sikt bör man dock vara öppen för att spridning utifrån kan förekomma, om lämpliga substrat då finns tillhanda. Tallskogen intill niporna i västra och norra delen är sedan gammalt delvis brandpåverkad med inslag av asp. Troligen hade bränderna delvis koppling till de förr vanliga kolmilorna i Bonäsfältet.

Fauna

Bävrarna är aktiva i Alderängarna. De faller en hel del träd och äter upp mycket lövbuskar. Det finns flera dussin bäverdämmen av olika storlek. Förekomsten av sandödlor från Bonäsfältet och ner till Alderängarna i östra delen är känd, men det finns även fynduppgifter från västra delen av Alderängarna, inklusive klapperstensmarken. Det är helt enkelt så att sandödlan tidigare förekom över hela Bonäsområdet i ett stort område. Idag återfinns endast spillror, och dessa är under utdöende. Även sandlevande steklar har drabbats av igenväxning.

Ett 40-tal dagfjärilsarter och många sällsynta vildbin är kända från Alderängarna och en del arter finns fortfarande kvar. När landskapet var mer öppet på 1980-talet häckade silvertärna och större strandpipare. Idag är det mesta igenvuxet förutom det område som röjts på busk och tall. Problemet är att igenväxningen av ljung är snabb, en art som tillsammans med mjölon är allelopatisk, dvs utsöndrar gifter som tränger undan andra arter. Vid besök vid källorna i Västra Alderängarna sågs stjärtmes, spillkråka, trana, sångsvan, enkelbeckasin, skogssnäppa, svartmes, morkulla, talltita, fiskgjuse. I en grov asp med spillkråkhål flög det ut en skogsduva, en tidigare okänd art i området.

Limniska naturmiljöer

Österdalälven är starkt präglad av vattenkraftutbyggnad och flottningsrensning och har p.g.a. detta inte god ekologisk status. Vandrande harr och öring tar sig upp till Spjutmo kraftverksdamm där det är stopp för vidare vandring. En nyligen författad och lagakraftvunnen vattendom ger framtida förutsättningar för både återställning efter flottningsskador och fiskvandringslösningar för flera uppströmsliggande kraftverk.

Vattensamlingarna som ligger inom Alderängsområdet får sitt vatten huvudsakligen genom utströmmande högmineraliserat grundvatten från Bonäsfältet. Dessa förutsättningar har gett upphov till en unik vattenlevande fauna och insektsliv.

Bäcken Kwaisle är ett ganska stort och dominerande vattendrag i östra delen och följer hela nipkanten mot Dynggrav. Den som söker sig bakåt finner alltså dess källor och tillflöden. Särskilt påtagligt är källflödet som rinner upp ur marken längs hela nipkanten i västra delen av Alderängarna. Vissa partier är ytterligt sankt och farliga att beträda.

Bäcknejonöga i Kwaisle. Foto: Bengt Oldhammer

Kulturhistoria

Bild från 1937. Salunäbb till vänster. Observera öppen sand i Dyinggravs sydöstra del.

Ortnamnsvetaren Bror Lindén skrev om Alderängarna i Svenska Turistföreningens årsskrift 1937. Han utnämnde redan då området till Moras ”vackraste och märkligaste naturskapelse”. Lindén har tolkat namnet Aldrajer (som är östnorsmål) som alöarna och inte alängarna som man skulle kunna tro. Troligen har dock namnet haft båda betydelserna beroende på olika sätt att bruka markerna. Namnen från domböcker under 1600- och 1700-talet är nämligen följande, med stavning av Lindén (1937): allderänge 1655, alderöjar 1668, Alderöje 1690, Alderängarne 1745, Alderöarne 1746.

Förr var landskapet mycket mer öppet, dels genom slätter och bete, dels som en följd av vatten- och iserosion längs Österdalälven och de lägre liggande delarna av området. När kraftverken (fem stycken) med början på 1950-talet byggdes längre upp längs älven, främst Trängslet, var det början till slutet för många unika älvmiljöer.

Klapperstensmarker, ängar och sandrevlar som funnits i årtusenden är snart ett minne blott. Överallt växer detta landskap igen.

Jakt, fiske och övrigt friluftsliv

Jakt förekommer ytterst sparsamt inom reservatet. Jakten på älg, bäver, hare, räv, rådjur, mink, mård och grävling är inte reglerad i reservatsföreskrifterna. Övrig jakt är förbjuden inom reservatet. Västra Alderängarna ingår i Östnors viltvårdsområde.

Sportfiske bedrivs huvudsakligen i Österdalälven som ingår i Dalälvens fiskevårdsområde. Skoteråkning och transport med fyrhjuling är inte tillåtet inom reservatet. Kanoting förekommer i Österdalälven. Skogsvägar och större stigar används till och från av cykelentusiaster. De allra flesta reservatsbesökarna tillhör det vandrande släktet, som kommer dit för att få en fantastisk naturupplevelse.

Infrastruktur

Några skogsvägar går in i området. Dels en väg från parkeringen vid riksväg 70, dels en väg längs Österdalälven, samt en väg som går genom vattenstråk till befintlig hölada. Vägen från parkeringen är försedd med vägbom. Vägarnas beskaffenhet tillåter endast förvaltarens transport med fyrhjuling och traktor för underhåll och skötsel av reservatet.

Källförteckning

- Abenius, J. och Hellqvist, S. 2008. Steklar i Dalarnas sandtallskogar 2007. Länsstyrelsen Dalarna 2008:19.
- Aronsson, M. 2007. Landskapets utveckling. I Edqvist, M. och Karlsson, T, (red) 2007. Smålands flora.
- Berglind, S.-Å. 2004. Area-sensitivity of the sand lizard and spider wasps in sandy pineheath forests – umbrella species for early successional biodiversity conservation? – *Ecol. Bull.* 51: 189–207.
- Brusewitz, G. och Emmelin, L. 1985. Det föränderliga landskapet. LT.
- Bratt, L. och Ljung, T. 1993. Dalarnas ängar och betesmarker. Länsstyrelsen.
- Cederberg, B. och Persson, H. 1976. Alderängarna. Meddelande från Länsstyrelsen i Kopparbergs län.
- Cederberg, B. 1982. Bonäsfältets ändrade ansikte. I *Natur i förvandling*. Jubileumsnummer av tidskriften *Björnramen* nr 5 1985.
- Cederberg, B. 1987. Skandinaviens nordligaste förekomst av sandödlor. *Dala-Natur* nr 1.
- Cederberg, B. 1987. Slå för fjärilen på ängen. *Dala-Natur* nr 3.
- Eliasson, C.U. 2013. Styggforsen – en värdefull miljö för hotade barrskogsfjärilar. *Inocellia* (i tryck).
- Granerot, A. 1984. Vegetation och flora. Ur Mora, Sollerö, Venjans och Våmhus socknars historia. 1.
- Janols, A. 2012. Ängssvampar i Dalarna. Länsstyrelsen Dalarna Rapport 2012: 10.
- Karlsson, T. (red). 1983. Floristiska notiser. *Svensk Botantisk Tidskrift* 77:195-200.

- Länsstyrelsen Dalarna. <http://www.lansstyrelsen.se/dalarna/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/naturrenvaten/mora/alderangarna/Pages/mer-om-alderangarna.aspx>
- Lannerbro, R. 1953. Morabygdens geologi och Ther nu Ähr Elf war förra Landh. Mora hembygdsbok , del 1.
- Larsson, B. 2008. Vildbin i Dalarnas odlingslandskap. Rapport 2008:18. Länsstyrelsen Dalarna.
- Lindén, B. 1937. Aldrajer - ett märkligt naturstycke i Mora. STF:s årsskrift.
- Ljung, T. 2000. Landet bortom tiden. Länsstyrelsen Dalarna.
- Lundqvist, R. 2011. Regnkatastrofen på Fulufjället 1997. Naturvårdsverket dokumentation av de svenska nationalparkerna nr 27. Se särskilt kapitlet "I sitt sammanhang".
- Mora kommun. Skötselplan för naturreservatet Alderängarna Mora kommun 1998-01-30. Stencil.
- Naturvårdsverket. 2008. Planering av naturreservat – vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning. Rapport 5788.
- Naturvårdsverket. 2013. Förvaltning av skogar och andra trädbärande marker i skyddade områden – vägledning för förvaltning av nationalparker, naturreservat, Natura 2000-områden och områden med naturvårdsavtal. Rapport 6561.
- Nilsson, C. 1992. Conservation Management of Riparian Communities. In Ecological principles of nature conservation.
- Nordiska Ministerrådet. 2001. Geodiversitet I Nordisk naturvård.
- Oldhammer, B. 1987. Översvämningarna på Alderängarna 1984-85. Svensk Botanisk Tidskrift 81.
- Oldhammer, B. 1985. Alderängarna – natur i förvandling! I Natur i förvandling. Jubileumsnummer av tidskriften Björnramen nr 5 1985.
- Oldhammer, B. 1990. Björnramen nr 1. Omslagsbild med vy över en helt skogsbevuxet lövlandskap.
- Oldhammer, B. 2001. Aldrajer klapperstensmiljöer dömda till undergång. Trollius nr 27.
- Oldhammer, B. 2010. Sandödlestudier i Mora och Orsa 2010 med syfte att leta äggläggingsgropar. Länsstyrelsen Dalarna.
- Oldhammer, B. 2011. Sandödlestudier i Mora och Orsa 2011 med syfte att leta äggläggingsgropar. Länsstyrelsen Dalarna.
- Oldhammer, B. 2012. Dynamik och igenväxning vid Österdalälven, Siljan och Orsasjön. Fauna och Flora 107:3 2-7.

Palm, T. och Lindroth, C.H. 1936. Coleopterfaunan vid Klarälven. Ark. Zool. 28A, 1-42.

Romson, A. 1991. Ängsslåtter vid Alderängarna. Björnramen nr 3.

Sander, J. 2007. Alderängarna – eventuell utökning. Ett A4 med karta. PDF 20130409141030679. Länsstyrelsens Dalarna.

Stokland, J.N., Siitonen, J. & Jonsson, G.G. 2012. Biodiversity of Dead Wood. Cambridge University Press.

Wallgren, M. och Berglind, S-Å. 2002. Inventering av sandödlor *Lacerta agilis* i Dalarnas län med synpunkter på hot och skötsel. Länsstyrelsen Dalarna 2004:8.

Plandel

Avvägningar mellan bevarandevärden

Syfte med naturreservatet

Bevara biologisk mångfald

Syftet med naturreservatet är att bevara den variationsrika miljön med vattensamlingar, sumpskogar, äldre lövskogsområden, branta öppna sandpartier, gamla slättermarker, och klapperstenstränder längs Österdalälven. Området med dess särpräglade växt- och djurliv och inte minst den rika insektsfaunan, ska få utvecklas fritt. Möjligheter till naturvårdande skötselåtgärder och eventuell naturvårdsbränning samt skötselåtgärder på slättermarker och klapperstensfält kvarstår.

Skydda och återställa värdefulla naturmiljöer och livsmiljöer för skyddsvärda arter

Syftet är att genom naturvårdande skötselåtgärder, såsom exempelvis borttagande av gran och tallplanteringar, se till att öppna gamla slättermarker och klapperstensfält som representerar de naturliga översvämningssmarkerna i Alderängarna. Syftet är också att skydda och gynna äldre lövskogsområden längs vattenlinjerna och givetvis bevara sumpskogsområdena. Gamla slättermarker kommer att öppnas och skötas för en gynnsam utveckling. Dessutom är syftet att påskynda utvecklingen av höga naturvärden i delområden där naturvärdena idag är låga.

Tillgodose behov av områden för friluftslivet

Naturreservatet har även som syfte att, i den mån höga biologiska värden inte påverkas negativt, underlätta möjligheterna till friluftsliv och naturupplevelser i ett område av stort skönhetsvärde.

Syftet ska tillgodoses genom:

- Området undantas från skogsbruk och annan verksamhet som inverkar negativt på områdets livsmiljöer samt växt- och djursamhällen. Vissa områden med särpräglad flora och fauna kan lämnas för fri utveckling.
- Återställande och brukande av gamla slättermarker. Öppnande av klapperstensfält. Avverkning/naturvårdsbränning i barrskog med låga naturvärden, med inriktning att gynna uppkomsten av lövsuccessioner.
- Anläggande av leder och rastplats och restaurera ängslada för att underlätta för besök.

Prioritering mellan bevarandevärden

Naturresevatet är främst avsatt för att säkerställa och utveckla de biologiska värdena, varför nya stigar och andra anordningar för friluftslivet endast får lokaliseras på ett sätt så att biologiska värden ej äventyras.

Skötselområden med bevarandemål och åtgärder

Bevarandemålen har utformats i enlighet med de nationella riktlinjer som gäller för formulering av bevarandemål för skyddad natur. Reservatet är indelat i 4 skötselområden:

1. Klapperstensfält
2. Slätterängar och äldre ängsmarker
3. Lövskog
4. Vatten
5. Friluftsliv och anläggningar
6. Områden för fri utveckling

Skötselområde 1: Klapperstensfält

Beskrivning

I området finns unika klapperstensmarker med varierande grad av igenväxning. Klapperstensfälten har ett betydande inslag av yngre tall. Vissa delar har mycket gräsvegetation och andra delar har mycket tunt vegetationsskikt med rikliga mängder av kattfotsrosetter.

Bevarandemål

Klapperstensfälten närmast älven återskapas. Målsättningen är att få tillbaka typiska arter som exempelvis kattfot, ängsvädd, fjällnejlika och en särpräglad svampflora som exempelvis hartryffel. Fjärils- och insektsfaunan ska gynnas. Klapperstensmarkerna längre österut tillåts ha inslag av löv, huvudsakligen björk och asp. Eventuella gamla granar sparas.

Skötselåtgärder

Närmast älven restaureras och återskapas klapperstensfälten genom röjning av tall och busk och efterföljande bränning, speciellt där gräsvegetationen och ljung dominerar. Tall röjs bort helt. Äldre tall kan behöva ryckas upp med rötter. Ett fåtal gamla granar som finns i området sparas. Löv återskapas och gynnas i klapperstensfältens östra delar. Om beskuggning av klapperstensfälten där blir besvärande eller om expansion av björk blir påtaglig, kan åtgärder övervägas.

Löpande skötsel

Röjning och bränning är en återkommande skötselåtgärd.

Klapperstenstrand möjligt att restaurera. Älven i bakgrunden. Foto: Bengt Oldhammer

Skötselområde 2: Slätterängar och äldre ängsmarker

Beskrivning

I området finns rester av slätterängar med lång hävdhistoria och en gammal ängslada. Västra Alderängarna saknade till större delen slätterängar och dominerades istället av bete där djuren åt gräs och buskar. Främsta orsakerna till bristen av slättermarker var dels klapperstensfälten i sydväst och dels att övriga markområden hade många vattendrag och lokar. Marken är dessutom ojämn och full med svackor, vilket försvårar ängsbruk. På den gamla ängsladan växer varglav.

Bevarandemål

De gamla slätterängarna i Västra Alderängarna återskapas genom slätter, bete och röjning. Gräsmarken ska vara starkt präglad av slätter. Förekomsten av träd och buskar som kan bedömas som igenväxningsvegetation ska vara liten. Kärlväxtfloran ska vara artrik och dominerad av hävdgynnade arter och med ett stort inslag av typiska arter av samma slag som i Alderängarnas hävdade marker. Även markernas svampflora ska vara

artrik och hysa typiska arter. Kanske kan krävande ängssvampar som idag finns i intilliggande reservat Alderängarna komma dit i framtiden.

Skötselåtgärder

Idag är det för hög belastning av kväve och för mycket skugga på ängsresterna. Öppna gläntor med gammal ängsmark ska bibehållas. All gran huggs bort och stubbarna fräses för att återskapa ängsmark. I söder bibehålls värdefull lövskog. Den gamla ängsladan lyfts och rustas.

Löpande skötsel

När grässvålen återuppstår efter restaureringsåtgärder, slåttas ängen varje år och gräset forslas bort i likhet med skötselåtgärderna i intilliggande reservat Alderängarna.

Äldre ängsmarker vid ängsladan har ett parti med gran som förmörkar. Foto: Bengt Oldhammer

Skötselområde 3: Lövskog

Beskrivning

Ett varierande område med både lövskog, blandskog, tallskog och en del grandungar. En del partier med ungt löv, men det finns även gammalt löv med kontinuitet.

Igenväxningsmarker med asp, björk, sälg och buskar som hägg, olvon och try. Gran och tall sprider sig snabbt i området. Här finns också myrmarkerna med källflöden, lokar, bäckar och lite större vattendrag med underjordisk dränering i gamla erosionsrännor. I västligaste delen finns sandnipor med några små öppna solbelysta sandtytor som kan hysa sandödda.

Bevarandemål

Skogen i området bör inte tillåtas bli en jämntät skog. Luckor av olika slag som skapar rejält solinflöde bör eftersträvas rent generellt. Yngre gran- och tallområden ersätts med löv i så stor utsträckning som möjligt. Mängden död ved ska öka. Områdets gammeltallar gynnas och får möjlighet att fortleva och bli mycket gamla. Äldre grupper av gran sparas. I sandniporna skapas flera öppna sandtytor.

Skötselåtgärder

Yngre tall och gran röjs bort och lövet lämnas. Naturvårdsbränning sker på lämpliga partier. För att öka mängden död ved kan granar ringbarkas och fällda granar kan lämnas kvar. Gammeltallar, partier med gammelskog och äldre gran lämnas orörda. Skonsamma avverkningar med minimal sönderkörning måste eftersträvas. Fuktiga marker intill lokar, källdrog och vattendrag kräver extra försiktighet. Sandpartier i nipan öppnas upp.

Löpande skötsel

Återkommande röjning av gran efter behov, naturvårdsbränning.

Skötselområde 4: Vatten

Beskrivning

Österdalälven är starkt präglad av vattenkraftutbyggnad och flottningsrensning och har p.g.a. detta inte god ekologisk status. Vandrande harr och öring tar sig upp till Spjutmo kraftverksdamm där det är stopp för vidare vandring. En nyligen författad och lagakraftvunnen vattendom ger framtida förutsättningar för både återställning efter flottningssskador och fiskvandringsslösningar. Vid högvatten har vatten från älven tidigare letts in i de låglänta stråken med erosionsrännor. Numera fungerar inte den överledningen av vatten.

Skötselåtgärder

Biologisk återställning av Österdalälven sker i samråd med kommunen, länsstyrelsen och Dalälvens fvo. Restaureringen sker i etapper under lågvattenssäsong. Åtgärder vidtas så att vissa sidofårar återigen kan få ett naturligt inflöde av vatten från Österdalälven.

Löpande skötsel

Biologisk återställning av Österdalälven sker i etapper. Efter en återställningsetapp kontrolleras att återställningen har den önskade effekten på livet i vattnet.

Skötselområde 5: Friluftsliv och anläggningar

Beskrivning

Iordningställd parkeringsyta med skyltning finns vid riksväg 70. Informationsskyltar placeras vid parkeringen och vid de två skogsvägarna med infarter från väster. Ängsladan i skötselområde 2, restaureras varsamt, led till ladan iordningställs. Rastplats med eldplats iordningställs vid älvkanten i skötselområde 1.

Bevarandemål

Reservatet är tillgängligt och ett välbesökt friluftsområde. Information om reservatet och vilka föreskrifter som gäller där finns på informationstavlor i anslutning till området och via Mora kommuns hemsida. Väl fungerande P-plats finns.

Skötselåtgärder

Informationstavlor anordnas vid väginfarter till reservatet. Led till ängslada iordningställs. Rastplats med eldstad lokaliseras till älvstrand. Restaureringsåtgärder planeras för befintlig ängslada. Skyltningsbehov för leder kan utredas.

Löpande skötsel

Information och föreskrifter för reservatet hålls uppdaterade på skyltar och på Mora kommuns hemsida. Stigar och leder upprätthålles och underhålls för reservatsbesökare.

Skötselområde 6: Område för fri utveckling

Beskrivning

Inom skötselområde 1–3 finns naturligtvis enklaver med speciell flora och ett särpräglat insektsliv som kräver livsrum med lång kontinuitet. Dessa områden ska lämnas för fri utveckling och övervakas för se om förändringar sker i miljön som kan påverka populationerna. Naturligtvis förändras livsmiljön över tid och andra arter tar över. Detta faktum kan innebära att vissa skötselåtgärder kan vidtas för att skapa bättre förutsättningar för bevarandevärde arter.

Bevarandemål

Bevara och övervaka den speciella floran och den särpräglade insektsfaunan som kräver lång kontinuitet av sin levnadsmiljö för att leva och utvecklas.

Skötselåtgärder

Inga skötselåtgärder planeras.

Ängslada Västra Alderängarna. Slåttern på de gamla ängarna upphörde troligen på 1940-talet. Foto Bengt Oldhammer

Dessa ristningar är från ängsladan i västra Alderängarna, Årtalen skvallrar förmodligen om tidigare slåtter. Årtal som hittades var 1900 och 1931 ovan, nedan 1929 och därefter 1923–24, 1932. På 1940-talet upphörde slåttern i området enligt muntliga uppgifter. Foto: Bengt Oldhammer

Jakt och fiske

Jakt förekommer sparsamt inom reservatet. Jakten på älg, bäver, hare, räv, rådjur, mink, mård och grävling är inte reglerad i reservatsföreskrifterna. Korttidjakt och övrig jakt är förbjuden inom reservatet. Jaktbestämmelserna är anpassade till intilliggande reservat Alderängarna som är mycket välbesökt av allmänheten.

Västra Alderängarna ingår i Östnors viltvårdsområde. Sportfiske bedrivs huvudsakligen i Österdalälven som ingår i Dalälvens fiskevårdsområde. Reservatsbestämmelser påverkar inte fisket.

Dokumentation och uppföljning

Dokumentation

Förvaltaren ansvarar för att väl dokumentera alla nyskapande åtgärder och restaureringar. Förvaltaren ska även dokumentera underhållsåtgärder samt tillsyn av friluftsanläggningar.

Uppföljning

Bevarandemål

Uppföljning av de bevarandemål som angetts i skötselplan ska göras som underlag för utvärdering av om syftet med reservatet uppnås. Uppföljningen genomförs av Mora kommun. Uppföljning kommer att ge vägledning om ytterligare bevarandeåtgärder krävs för att upprätthålla gynnsamt bevarandetillstånd.

Restaureringsåtgärder

Uppföljning av alla restaureringsåtgärder ska göras på initiativ av förvaltaren, samråd bör ske med funktionen för områdesskydd vid länsstyrelsen.

Övriga skötselåtgärder

Förvaltaren ansvarar för att följa upp och utvärdera genomförda skötselåtgärder, samråd bör ske med enheten för naturskydd på länsstyrelsen.

Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns, eller om skötselplanen i övrigt är inaktuell.

Sammanfattning och prioritering av planerade skötselåtgärder

Åtgärd	Prio	Mål med åtgärden	När	Var	Frekvens
Uppmärkning av reservatsgräns	1	Synliggöra reservatsgräns	Inom 1 år	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Uppsättning och underhåll av informationsskyltar	1	Ökad tillgänglighet	Inom 1 år	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
webbplats	2	Ökad tillgänglighet	Inom 1-5 år	Mora kommun hemsida	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Naturvårdsbränning Och andra skötselåtgärder	2	Restaurera klapperstensfält och gammal ängsmark och skog med låga naturvärden	Inom 1-10 år	Skötselområde 1,2,3	Återkommande
Iordningställande och underhåll av ängslada och rastplats	3	Ökad tillgänglighet	När medel finns	Se karta	Engångsåtgärd, underhåll vid behov
Restaurering av Österdalälven	3	Ökad biologisk mångfald	När medel finns	Skötselområde 4	Återkommande

Bilagor:

Bilaga 1: Översiktskarta

Bilaga 2: Skötselplankarta

Bilaga 3: Förekommande arter se www.artportalen.se

Bilaga 3.

Några artlistor är inte sammanställda här. För den vetgirige rekommenderas ett besök på www.artportalen.se för att få en helhetsbild av artsammansättningen i Alderängarna. När det gäller fåglar och växter och några artgrupper insekter som dagfjärilar och bin, hänvisas till tidigare inventeringslistor från naturreservatet Alderängarna. En ny fågeltaxering bör göras för Västra Alderängarna. En mycket omfattande svamp och insektsinventering har utförts i samband med naturinventering av Västra Alderängarna. För den specialintresserade finns naturinventeringen med artlistor hos Miljökontoret Mora kommun.